

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ПІВДЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Одеса, 31 жовтня 2025 року)

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3110-44 від 02.10.2025 р.)*

Відповідальний редактор – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян Мінас Рамзесович**

Заступник відповідального редактора – завідувач кафедри Філософії права Юридичного факультету Близькосхідного університету (Кіпр), член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права **Дамірлі Мехман Алишах огли**

Заступник відповідального редактора – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» **Бехруз Хашматулла Набієвич**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Войтович Павло Петрович – PhD в галузі права, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23.
Тел. +38(048)719 8685.

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячується Міжнародному дню прав людини, який відзначається міжнародною спільнотою 10 грудня. **31 жовтня 2025 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2025. 219 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

інформації та комунікації, доки це не порушує прав інших. Аналогічно, кожен має право отримувати доступ до інформації, використовувати її, створювати, поширювати та публікувати її через цифрові медіа, блоги, вебсайти тощо; але доки поважаються права інших (Резолюція про сприяння та захист прав людини в Інтернеті) [1].

На рівні Європейського Союзу також відбуваються значні зрушення у сфері реалізації та захисту прав людини у цифровому просторі. ЄС прийняв низку нормативних актів владного характеру щодо цифрових прав і принципів, які відображають цінності ЄС та сприяють орієнтованому на людину, безпечне та стале бачення цифрової трансформації. Найважливішим документом є Декларація про цифрові права та принципи (European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade), яка містить зобов'язання ЄС та держав-членів діяти з низки цифрових питань [2].

Важливим доповненням до вищезазначених документів є усвідомлення владними установами кожної держави зобов'язання визначити найкращі моделі механізмів управління цифровими платформами і використання цих середовищ в якості ресурсів у політичних, соціальних і культурних трансформаціях. Цифрові права – хоча вони надали величезні можливості для оптимізації та вдосконалення реалізації прав людини – одночасно зумовили більше можливостей для обмеження цих прав (наприклад, фальсифікації інформації тощо). Отже процес визначення сутності нових можливостей завдяки цифровим технологіям та захисту цих можливостей має відбуватись у двосторонньому порядку, об'єднанням зусиль національних та міжнародних інституцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Резолюція про сприяння та захист прав людини в Інтернеті (Resolution on the Promotion, Protection, and Enjoyment of Human Rights on the Internet). URL: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/regular-sessions/session20/res-dec-stat>
2. Європейська декларація про цифрові права та принципи (European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, COM/2022/28 final). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52022DC0028>

Ключові слова: ООН, права людини, Рада ООН з прав людини, цифровізація, Європейський Союз, цифрові права, штучний інтелект, кібербезпека, конфіденційність даних.

Key words: UN, human rights, UN Human Rights Council, digitalization, European Union, digital rights, artificial intelligence, cybersecurity, data privacy.

Кузь Юрій Сергійович

*магістр права Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
керуючий партнер Адвокатського бюро «Юридична компанія «Кузь та партнери»*

СМЕРТЬ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Кататонія (давньо грецькою *κατατείνω* — «натягувати, напружувати») — складний нейропсихіатричний поведінковий синдром, що характеризується аномальними рухами, нерухомістю, аномальною поведінкою та замкнутістю [1, pp. 1173-1177, 2].

І здавалося б, до чого медичний термін до юриспруденції? Відповідь дуже проста – міжнародне публічне право на даному етапі перебуває у стані кататонії.

Ми спостерігаємо жахливі речі і разом з тим ми повинні усвідомити елементарні речі –

міжнародне публічне право в тому вигляді, яке ми знали більше не існує.

У даній статті я хочу констатувати смерть певних організацій та міжнародно - правових актів, які існували десятиліттями.

Констатація смерті Організації Об'єднаних націй.

24 жовтня 1945 року для Української Радянської Соціалістичної Республіки набрав чинність Статут Організації об'єднаних Націй.

Стаття один даного Статуту передбачає, що Цілями Організації об'єднаних Націй є:

1. Підтримувати міжнародний мир та безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру й для придушення актів агресії, або інших порушень миру, і проводити мирними засобами, відповідно до принципів справедливості та міжнародного права, залагоджування або вирішення міжнародних спорів або ситуацій, що можуть призвести до порушення миру;

2. Розвивати дружні відносини між націями на основі дотримання принципу рівноправності та самовизначення народів, а також вживати інших відповідних заходів для зміцнення загального миру;

3. Здійснювати міжнародне співробітництво у сфері вирішення міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру й у заохоченні та розвиткові поваги до прав людини й основоположних свобод для всіх, без розрізнення раси, статі, мови та релігії, та

4. Бути центром для узгодження дій націй у досягненні цих загальних цілей.

Стаття два даного Статуту зазначає, що для досягнення цілей, зазначених у статті 1, Організація та її Члени діють відповідно до таких принципів:

1. Організація заснована на принципі суверенної рівності всіх її Членів;

2. Усі Члени сумлінно виконують узяті на себе за цим Статутом зобов'язання, щоб забезпечити їм усім у сукупності права й переваги, що впливають із належності до складу Членів Організації;

3. Усі Члени вирішують свої міжнародні спори мирними засобами таким чином, щоб не наражати на загрозу міжнародний мир та безпеку і справедливість;

4. Усі Члени утримуються в своїх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування проти територіальної цілісності, або політичної незалежності будь-якої держави, або будь-яким іншим чином, несумісним із Цілями Об'єднаних Націй;

5. Усі Члени надають Організації Об'єднаних Націй всебічну допомогу у всіх діях, що вживаються нею відповідно до цього Статуту, і утримуються від надання допомоги будь-якій державі, проти якої Організація Об'єднаних Націй застосовує дії превентивного або примусового характеру;

6. Організація забезпечує, щоб держави, які не є її Членами, діяли відповідно до цих Принципів, оскільки це може виявитися необхідним для підтримання міжнародного миру та безпеки;

7. Цей Статут жодною мірою не дає Організації Об'єднаних Націй права на втручання у справи, які належать до внутрішньої компетенції будь-якої держави, і не вимагає від Членів представляти такі справи на вирішення у порядку цього Статуту; однак цей принцип не стосується застосування примусових заходів на підставі Розділу VII [3].

Аналіз даних норм права може надати нам лише одну думку: Організація об'єднаних Націй більше не існує, як орган, основним завданням якого є підтримувати міжнародний мир та безпеку.

Україна, як суверенна держава стала ціллю для атаки іншого члену Організації об'єднаних Націй – російської федерації. Реакцію щодо цієї атаки було виражено в резолюції

Генеральної Асамблеї Організації об'єднаних Націй від 02 березня 2022 року, де вказано, що Організація критично засуджує збройну агресію російської федерації проти України [4].

Як ми можемо спостерігати, у нашій державі вже третій рік йде війна, а ті, хто мав забезпечувати мир та безпеку, лише розводять руками і кажуть про свою стурбованість.

Імпотентність тих, хто мав би боронити мир невідворотно призведе до світової війни, як це було із Лігою націй до 1939 року.

Констатація смерті Женевських конвенцій.

У статті 12 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях зазначається, що особовий склад збройних сил та інші особи, зазначені в наступній статті, які є пораненими або хворими, повинні користуватися повагою та захистом за будь-яких обставин [5].

Те, що сталося в Оленівці та інших регіонах нашої держави чітко показує нікчемність даної норми, оскільки ніхто не несе відповідальності за дані військові злочини.

Відповідно до статті 3 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, у випадку збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру та виникає на території однієї з Високих Договірних Сторін, кожна сторона конфлікту зобов'язана застосовувати як мінімум такі положення:

1) з особами, які не беруть активної участі у воєнних діях, зокрема з тими особами зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тими, які припинили участь у воєнних діях у зв'язку з хворобою, пораненням, триманням під арештом чи з будь-якої іншої причини, поведуться за будь-яких обставин гуманно, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи вірування, статі, походження чи майнового становища чи будь-якими іншими аналогічними критеріями.

Із цією метою заборонено зараз і надалі вчиняти стосовно зазначених вище осіб такі дії:

- a) насилля над життям та особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;
- b) захоплення заручників;
- c) наругу над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження;
- d) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні [6].

Неодноразові аудіо та відео матеріали підтверджуються тортури, знущання, та страти наших військових – жодної відповідальності немає.

Є лише глибока стурбованість, яка не несе за собою жодних правових наслідків. Є сила права, а є право сили.

І очевидно, що право сили перемагає силу права.

Знову ж третя стаття Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни каже нам про те, що з особами, які не беруть активної участі в бойових діях, у тому числі з особами зі складу збройних сил, що склали зброю, а також із тими, хто hors de combat унаслідок хвороби, поранення, затримання чи з будь-якої іншої причини, поведуться гуманно, без будь-якої ворожої дискримінації, причиною якої слугують раса, колір шкіри, релігія чи вірування, стать, походження чи майновий стан чи будь-які інші подібні критерії.

Із цією метою є забороненими й залишатимуться забороненими будь-коли та будь-де такі діяння стосовно зазначених вище осіб:

- a) насилля над життям й особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури;

b) захоплення заручників;
c) наруга над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження;
d) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні [7].

Насилля, вбивства, каліцтва, тортури – це ті слова, які не потрібно пояснювати звичайному українцю в умовах цієї війни і ми так само можемо бачити це щодо війни Палестини проти Ізраїлю.

Не можна змусити тигра перейти на спаржу, навіть якщо ви написали Женевську конвенцію.

Висновок – Женевські конвенції – мертві. І це не їх вина, це вина тих, хто не може їх виконувати.

Констатація смерті Гельсінської декларації

01 вересня 1975 року було прийнято Заключний акт з безпеки та співробітництва в Європі, згідно якого держави-учасниці поважатимуть суверенну рівність та індивідуальність одна одної, а також усі права, що впливають із суверенітету, включаючи, зокрема, право кожної держави на юридичну рівність, територіальну цілісність, свободу та політичну незалежність. Вони також поважатимуть право кожної з них вільно обирати та розвивати свої політичні, соціальні, економічні та культурні системи, а також визначати своє законодавство та нормативні акти [8].

Анексія Республіки Крим та подальше вторгнення російської федерації на територію України чітко показує нікчемність даної декларації.

Якщо демократія слабка – її завжди будуть атакувати, якщо вона сильна – її завжди будуть боятися та поважати.

Резюмуючи, я пропоную створити Лігу демократичних держав на заміну Організації об'єднаних Націй. Світ не може тепер бути однополярним і ми повинні це прийняти, як дане.

Дана Ліга повинна створити власні акти міжнародного права, які будуть регулювати відносини між демократичними державами.

Права вето – відсутнє, голосування повинно відбуватися загальною більшістю.

Світ змінився і ми повинні зробити все можливе для того, щоб підлаштувати ці зміни під загальні правила демократії, свободи та права людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Fink, Max; Taylor, Michael Alan. The Catatonia Syndrome: Forgotten but Not Gone. Archives of General Psychiatry. 1.11.2009. 66 (11): pp. 1173—1177.
2. Burrow, Jeffrey P.; Spurling, Benjamin C.; Marwaha, Raman (2022). Catatonia. StatPearls Publishing. PMID 28613592.
3. Статут ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
4. Веб-портал «Рейтерс». URL: <https://web.archive.org/web/20220227223321,https://www.reuters.com/world/un-security-council-calls-rare-general-assembly-session-ukraine-2022-02-27>.
5. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text.
6. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.
7. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

Ключові слова: міжнародне публічне право, Організація Об'єднаних Націй, Женевські конвенції, Гельсінська декларація, міжнародна безпека, агресія, правова система.

Key words: international public law, United Nations, Geneva Conventions, Helsinki Declaration, international security, aggression, legal system.

Галат Владислав Ігорович

*аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО ПРОДАВЦЯ НА УСУНЕННЯ ПОРУШЕННЯ У КОНТЕКСТІ ПОНЯТТЯ ІСТОТНОГО ПОРУШЕННЯ ЗА ВІДЕНСЬКОЮ КОНВЕНЦІЄЮ 1980 РОКУ

Віденська конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року (надалі – Конвенція 1980 року) становить фундаментальний міжнародний договір, який гармонізує підходи до регулювання зобов'язань сторін у сфері міжнародної торгівлі [1]. Одним із ключових елементів системи правових засобів Конвенції є баланс між інтересами продавця і покупця. Особливої уваги заслуговує положення статті 48, яке надає продавцю право на усунення порушення (cure) навіть після надання товару покупцю. Це положення спрямоване на збереження договору та мінімізацію випадків розірвання. Проте його тлумачення та співвідношення з поняттям «істотного порушення» викликає складні теоретичні та практичні питання, що й становить предмет цього дослідження.

Право продавця на усунення порушення відповідно до статті 48 Конвенції не було прямо враховане як критерій при визначенні фундаментального (істотного) порушення, передбаченого статтею 25. Під час підготовки Конвенції пропозиція американської делегації включити до статті 25 положення про необхідність врахування можливості усунення порушення не була підтримана ЮНСІТРАЛ [2]. Це свідчить про свідоме розмежування концепцій «істотного порушення» та «права на виправлення» [3].

Визнання пропозиції продавця усунути порушення як чинника, що обмежує право покупця розірвати договір, може бути допустимим лише тоді, коли внаслідок такого усунення покупець не позбавляється суттєвих очікувань за договором. Проте аналіз тексту статті 48(1) показує, що право продавця на усунення порушення є залежним від статті 49. Це означає, що пріоритет належить праву покупця розірвати договір у разі істотного порушення.

Якщо б урахування пропозиції усунути порушення було частиною визначення істотного порушення, це створило б перевагу продавцю і позбавило б покупця ефективного засобу правового захисту. Таке тлумачення суперечить як історії підготовки Конвенції, так і її логіці, спрямованій на рівновагу інтересів сторін. Водночас текст статті 50 прямо встановлює, що право продавця на усунення порушення має перевагу лише над правом покупця зменшити ціну, а не розірвати договір. Якби делегати Віденської конференції мали намір розширити цю перевагу, вони б закріпили це у статті 49.

Практичні та теоретичні труднощі виникають і щодо часу реалізації права на усунення порушення. Якщо продавець робить таку пропозицію після повідомлення покупця про розірвання договору, це створює проблему ретроактивного впливу, який не узгоджується з

ТКАЧЕНКО О.В.

Універсальна сингулярність прав людини: пролегомени концептуалізації в філософії правового порівняння.....150

МЕЖЕВСЬКА Л.В.

Припинення трудового договору в умовах воєнного стану: сучасні виклики та правові гарантії.....152

ПОЛІТОВА А.С.

Імплементация норм міжнародного права щодо захисту права на статеву свободу та статеву недоторканість у Кримінальний кодекс України: окремі аспекти.....153

ЛИННИК Т.В.

Міжнародні стандарти прав людини та їх співвідношення із національним законодавством.....156

ФЕДОРОВА Т.С.

Міжнародно-правове співробітництво у протидії економічній злочинності.....157

ЦИБУЛЬСЬКА О.Ю.

Щодо питання правозастосовування частини третьої статті 75 закону України «Про міжнародне приватне право».....160

КІТ Т.Б.

Вплив практики Європейського суду з прав людини на розвиток цивільного права України.....161

Секція № 8

Захист прав людини в сучасних кризових ситуація

АНДРЕЙЧЕНКО С.С.

In absentia як інструмент міжнародного правосуддя.....165

КАЛАШЛІНСЬКА М.В.

Роль міст у захисті прав людини в кризових умовах: досвід Любліна.....167

NEDELEA M.-O.

Justice Robert H. Jackson and the american vision of international criminal law at Nuremberg.....170

КІБЛИК Д.В., ОВСЯНІКОВА Т.О.

Торгівля людьми як наслідок воєнних злочинів: виклики для системи захисту прав людини в Україні.....171

БСЛОГУБОВА О. О.

Виклики до фундаментальних прав людини в епоху цифровізації173

КУЗЬ Ю. С.

Смерть міжнародного публічного права.....174

ГАЛАТ В.І.

Право продавця на усунення порушення у контексті поняття істотного порушення за Віденською конвенцією 1980 року.....178

КОВАЛЬЧУК А.Т.

Критерії визначення критичної енергетичної інфраструктури як військової цілі.....180